
[2020-28-RE](#)

Causa 2020-28-RE

(Mirabet Melines c/ Melines Roy)

Número de registre 194-2020. Recurs d'empara

Aute del 16 de novembre del 2020

BOPA núm. 139, del 25 de novembre del 2020

En nom del Poble Andorrà;

El Tribunal Constitucional;

Atès l'escrit presentat i registrat al Tribunal Constitucional, el 18 de març del 2020, per la representació processal de les Sres. Meritxell i Mònica Mirabet Melines, mitjançant el qual interposa un recurs d'empara contra l'aute del 27 de febrer del 2020, dictat per la Sala Civil del Tribunal Superior de Justícia, per una presumpta vulneració dels drets a la jurisdicció i a un procés degut, reconeguts a l'article 10 de la Constitució, i, atès que demana al Tribunal Constitucional que atorgui l'empara sol·licitada i que declari la vulneració dels drets esmentats;

Vista la Constitució, especialment els articles 10, 41.2, 98 c) i 102;

Vista la Llei qualificada del Tribunal Constitucional, especialment el títol IV, capítols primer i sisè;

Vist que el magistrat, Sr. Joan Manel Abril Campoy, ha plantejat la seva inhibició en aquesta causa, la qual ha estat acceptada pel Ple del Tribunal;

Escollat l'informe del magistrat ponent, Sr. Jean-Yves Caullet;

1. Antecedents processals davant les jurisdiccions ordinàries

1.1. El 19 d'octubre del 2018, la Secció Civil del Tribunal de Batlles, mitjançant sentència, va estimar parcialment la demanda presentada per les Sres. Meritxell i Mònica Mirabet Melines contra la seva mare, declarant la nul·litat absoluta o de ple dret de l'escriptura d'acceptació d'herència atorgada per ella, en nom propi i en nom i representació de les seves filles, en exercici de la pàtria potestat, excepte respecte de l'acceptació per part seva de l'usdefruit vitalici, el qual es mantenia eficaç. Així mateix, va desestimar les restants pretensions de les demandants.

1.2. Ambdues parts van recórrer aquesta resolució en apel·lació, i, el 27 de setembre del 2019, la Sala Civil del Tribunal Superior de Justícia va dictar una sentència mitjançant la qual decidia estimar parcialment ambdós recursos i revocar parcialment la resolució de la Batllia en el sentit, en primer lloc, de mantenir l'eficàcia de l'acceptació de l'usdefruit vitalici per part de la mare i també de mantenir eficaç la seva decisió de reducció a $\frac{3}{4}$ parts del patrimoni; i, en segon lloc, condemnava la mare a rendir comptes de la gestió i de l'administració del patrimoni de l'àvia paterna de les demandants des del 29 de setembre del 2012.

1.3. La representació processal de les Sres. Meritxell i Mònica Mirabet Melines va formular un incident de nul·litat d'actuacions per considerar que s'havien vulnerat els seus drets a obtenir una decisió fonamentada en Dret i a un procés degut, reconeguts a l'article 10 de la Constitució.

1.4. El 27 de febrer del 2020, la Sala Civil del Tribunal Superior de Justícia va dictar un aute mitjançant el qual no donava lloc a l'incident de nul·litat esmentat.

1.5. El 18 de març del 2020, la representació processal de les Sres. Meritxell i Mònica Mirabet Melines va interposar un recurs d'empara contra l'aute del 27 de febrer del 2020, dictat per la Sala Civil del Tribunal Superior de Justícia, per una presumpta vulneració dels drets a la jurisdicció i a un procés degut, reconeguts a l'article 10 de la Constitució.

1.6. El 16 de juny del 2020, la representació processal de les Sres. Meritxell i Mònica Mirabet Melines va presentar un escrit al registre del Tribunal Constitucional, en què exposava que les parts en el litigi origen del recurs d'empara havien arribat a un acord per tal de suspendre tots els procediments judicials en curs que les oposaven, i, en què demanava, per tant, la suspensió del recurs d'empara presentat fins al 21 de maig del 2021, moment en què es demanaria la seva continuació o es presentaria el seu desistiment.

1.7. El 13 de juliol del 2020, el Tribunal Constitucional va dictar un aute en què acordava no acceptar la demanda de suspensió del recurs d'empara 2020-28-RE fins al 21 de maig del 2021, indicant que continuaria la tramitació d'aquest recurs d'empara, tret que les recurrents decidissin utilitzar la via del desistiment.

2. Argumentació jurídica

2.1. Argumentació de les recurrents

- Pel que fa a la reclamació respecte del lliurament del patrimoni del seu pare, les recurrents retreuen a la Sala Civil no haver valorat la prova aportada -un llistat de vehicles- i haver-les-hi demanat una prova diabòlica per acreditar l'existència dels vehicles que la part adversa reconeix haver venut.

- Destaquen que allò que demanaven era el retorn de la possessió dels vehicles, fos quin fos el seu valor, i, després en execució de sentència, ja s'hagués determinat la solució que hagués calgut adoptar.

- Per tant, per aquests motius consideren que se les ha situat en indefensió i que se'ls hi ha negat l'accés a la jurisdicció.

-
- Pel que fa al retorn de la possessió dels béns integrants de la llegítima de l'herència de l'àvia, constaten que la sentència impugnada reconeix que el pagament de la llegítima no s'havia produït, però exigeix uns requisits que no estan continguts en la llei, tals com la pràctica d'una pericial contradictòria i l'atribució dels béns en concepte de pagament.
 - Segons el parer de la Sala Civil, les parts s'havien de posar d'acord per determinar aquests béns.
 - De manera substancial, les recurrents al·leguen que si l'usdefruit de la mare era del 75%, aquesta no podia mantenir la possessió del 100% del patrimoni de l'herència de l'àvia, perquè sense existir cap precepte legal al respecte, en aquests casos la possessió correspon als hereus fins que no es determini sobre quins béns es té l'usdefruit.
 - Altrament, manifesten que la Sala Civil no ha resolt totes les qüestions plantejades en el seu incident de nul·litat d'actuacions i que de la lectura de la sentència i de l'acte de la Sala es desprèn que aquesta s'ha confós en relació amb les pretensions d'aquesta part, i conclou que, en el fons, tots els aclariments que s'exposen en l'acte que resol l'incident van a favor del criteri d'aquesta part, però sense que la Sala modifiqui el seu pronunciament inicial.
 - Precisen que no es va modificar la seva demanda, sinó que es va delimitar en atenció a allò que havia anat succeint durant el transcurs del judici i altres causes endegades, passant de demanar el 100% de la llegítima a demanar-ne el 50%. Al·leguen que no es va introduir cap pretensió nova, afegint que la pretensió de recuperar part del patrimoni estava inclosa evidentment en la pretensió de recuperar tot el patrimoni.
 - Malgrat que en l'acte que resol l'incident de nul·litat la Sala Civil reconeix que el pagament de la llegítima s'havia produït, no efectua el retorn de la possessió.
 - Al·leguen que el principi *pro actione* és plenament aplicable al cas, ja que no es produiria cap indefensió a la part adversa i que la Sala Civil reconeix que el pagament de la llegítima està ben realitzat, considerant que haver d'iniciar un altre procediment per demanar el retorn de la possessió és absurd.
 - Consideren que si no s'hagués volgut retornar la possessió del 100% de l'herència (que és allò que pertocaria per tractar-se d'un usdefruit parcial) sí que s'hagués hagut de donar-los el dret de percebre el 25% dels ingressos, d'acord amb l'acceptació de l'herència que la mare mateixa fa (malament, perquè s'havia de fer mitjançant béns, però, no obstant això, ho fa).
 - Afegeixen que la Sala Civil pot donar menys d'allò que demanen les parts, però també queda clar que, en la situació actual, la mare fa seus els fruits del 100% de l'herència de manera abusiva i no ajustada a dret.
 - Sobre la quarta falcídia, consideren que no hi ha cap motivació respecte d'aquesta qüestió, ni es resol el seu problema de saber quins són els béns als quals tenen dret.
 - Pel que fa al passament de comptes, manifesten que no té sentit demanar a la mare que realitzi aquest passament de comptes i, alhora, no condemnar-la a pagar l'import degut. Discrepen igualment de la data tinguda en compte per la Sala Civil a efectes de prescripció, ja que, el 14 d'octubre del 2014, havien requerit a la mare que fes aquest passament.
 - En relació amb aquest punt retreuen a la Sala Civil no donar cap resposta en el moment de

resoldre el seu incident de nul·litat.

- Al marge d'aquesta fonamentació jurídica, destaquen que la seva mare s'està aferrant a un dret de possessió que sap que és temporal i il·legítim per tal de negar-li l'accés al seu patrimoni, ofegar-les econòmicament i coaccionar-les per controlar-les.

- Lamenten que els tribunals premiïn aquesta actitud, manifestant que tot i tenir un patrimoni voluminós no poden accedir als seus béns, però sí que han de fer front a les despeses que aquest genera, motius pels quals s'han hagut d'endeutar, situació injusta i que requereix una solució immediata.

- Finalment, posen en relleu que d'aquest plet que ha durat quatre anys han obtingut que es reconegui el seu dret, però no poden fer-lo efectiu per un suposat problema processal que s'hagués hagut de detectar molt abans, i obligar-les a iniciar un nou plet vulneraria igualment el seu dret a la jurisdicció en el seu vessant del dret a un procés de durada raonable.

- Per acabar, demanen al Tribunal Constitucional que atorgui l'empara sol·licitada i que declari la vulneració dels drets esmentats.

2.2. Argumentació de la Sala Civil del Tribunal Superior de Justícia

- En la sentència impugnada, de manera prèvia, la Sala Civil recorda que els escrits rectors del procediment són la demanda i la contesta, en els quals les parts circumscriuen les bases de l'objecte del litigi. Per tant, ni en l'escrit de conclusions, ni en el recurs d'apel·lació es poden introduir pretensions noves.

- La Sala Civil constata, doncs, que es van introduir posteriorment a la demanda: la petició de condemna a lliurar tot el patrimoni del pare, sense acreditar-lo, l'atribució de determinats béns com a l·legítima i l'atribució d'altres béns com a quarta falcídia.

- Pel que fa al fons, després d'exposar diversos antecedents d'interès, declara que l'objecte principal de la demanda rau en la nul·litat de la declaració d'acceptació de l'herència per part de la mare, ja que en cas d'aquesta nul·litat, l'administració del patrimoni heretat de l'àvia no tindria cap justificació, atès que les filles ja són majors d'edat.

- La Sala Civil centra el litigi en el fet que la mare es considera usufructuària de tot el patrimoni, si bé ella mateixa en va excloure la quarta part (l·legítima) i en què les filles volen prescindir de l'existència d'aquest usdefruit al moment actual, sense tenir present que ja han realitzat actes contractuals en els quals reconeixen la condició d'usufructuària de la seva mare.

- Comparteix amb la primera instància la decisió de declarar parcialment nul·la l'acceptació de l'herència esmentada, per tal com una quarta part d'aquesta herència hagués hagut de quedar lliure de gravàmens amb la finalitat que les filles poguessin disposar-ne i administrar-la a la seva conveniència, lliure de l'usdefruit.

- No obstant això, considera que la declaració de l'acceptació de l'herència en nom propi de la mare, mitjançant la qual accepta l'usdefruit i redueix el patrimoni a les tres quartes parts, no es veu afectada.

-
- Ara bé, el problema rau en què es desconeix de quins béns les filles són plenes propietàries i de quins béns en són nues propietàries, i, declara que correspon a les parts trobar la solució definitiva per a aquesta determinació.
 - Destaca que les recurrents van demanar el lliurament de tot el patrimoni, però conclou que no es pot atendre aquesta petició.
 - Conclou que no es pot tampoc acordar el lliurament de béns no afectats per l'usdefruit a les hereves, perquè no consten atribuïts per aquestes en la seva demanda, ni s'ha pogut conèixer la valoració al llarg del plet dels béns a través d'una pericial sotmesa a contradicció (ja que no es va demanar) per poder calcular els béns que suposin una quarta part i fer l'atribució de la llegítima a les hereves.
 - Sobre el passament i la rendició de comptes de l'administració del patrimoni a les hereves, la Sala Civil destaca que la mare ha administrat i gestionat tot el patrimoni, precisant que no hagués hagut de rendir comptes pel que feia a les tres quartes parts, però atès que no hi hagut atribució del quart restant, considera que haurà de rendir comptes del patrimoni que ha usufruït, perquè d'aquest quart en són plenes propietàries les filles. En relació amb aquest punt fixa la data de l'inici de la rendició de comptes als tres anys anteriors a la presentació de la citació a judici, és a dir, del 29 de setembre del 2012 fins a l'actualitat.
 - Per això, reitera que per acabar amb aquesta situació anòmla cal que es faci l'atribució corresponent, de béns o en diners, en pagament de la llegítima a les hereves.
 - Sobre els danys morals reclamats a la mare, la Sala Civil descarta aquesta condemna, perquè constata que si bé és cert que en els darrers anys s'han produït actituds i decisions que poden haver causat danys, aquests no es poden imputar a una sola part, manifestant que un conflicte afectiu difícilment es pot resoldre per la via judicial.
 - En l'aute que resol l'incident de nul·litat, la Sala Civil recorda que ja havia declarat en una altra resolució que no calia anar a un procediment de determinació de llegítima, perquè la condició d'hereves i de llegitimàries de l'àvia coincidien en les mateixes persones (les filles). Si bé era clar que només gravava el 75% del patrimoni de l'àvia, la demanda de les filles no determinava quins béns s'havien adjudicat en pagament de la llegítima. Per tant, considera que no hi ha cap contradicció en els seus pronunciaments.
 - Recorda que els tribunals resolen les pretensions que es formulen sense poder ni reorientar, ni assessorar les parts.
 - Sobre la quarta falcídia, reitera que aquesta pretensió no es trobava en la demanda i que la part demandant ha anat variant les seves pretensions durant el procés.
 - Sobre el patrimoni del pare, reitera que no es va acreditar el valor econòmic real dels vehicles al moment de la seva mort, proposant una prova pericial, precisant que la Sala Civil no pot sol·licitar cap prova addicional o advertir que una prova podria no ser suficient, sense veure afectada la seva imparcialitat i incórrer en una greu vulneració del dret a la jurisdicció.
 - Sobre la pericial contradictòria a la qual es referia en la seva sentència, precisa que un cop fet l'autopagament de la llegítima i comunicat aquest a la mare, aquesta podia discrepar sobre el valor atorgat als béns hereditaris i, en aquest cas, hagués calgut procedir a una pericial contradictòria.

- Recorda que la Sala Civil no pot assessorar respecte de les possibilitats per reclamar la possessió dels béns no gravats amb l'usdefruit, fet que aniria en contra de la funció jurisdiccional, i s'ha de cenyir a allò acordat en funció d'allò que es va plantejar i no es podrà executar allò que no va estar acordat en la part dispositiva.

3. Fonaments jurídics del Tribunal Constitucional

3.1. El Tribunal Constitucional no és un tribunal de tercera instància, ni un tribunal de cassació.

3.2. En aquest recurs d'empara, les recurrents reiteren àmpliament l'argumentació del fons del litigi, ara bé, la competència del Tribunal Constitucional no intervé en el fons del litigi, sinó en relació amb les qüestions constitucionals suscitées, si s'escau, per les decisions adoptades pel Tribunal Superior de Justícia.

3.3. Pel que fa a l'argumentació relativa a la prova, com s'ha vingut establint de manera constant, cal recordar que aquesta qüestió no entra, en principi, dins l'àmbit de la competència constitucional d'aquest Tribunal, tret dels supòsits en què la valoració respecte de les proves no estigui motivada, sigui lògicament o jurídicament irraonable o incorri en un error material patent (veg. per exemple l'aute del 5 de maig del 2014, recaigut en la causa 2014-7-RE, l'aute de l'11 de maig del 2015, recaigut en la causa 2015-11-RE, l'aute del 17 de juny del 2019, recaigut en la causa 2019-38-RE, i més recentment, l'aute del 7 de setembre del 2020, recaigut en la causa 2020-64-RE).

3.4. Pel que fa a la manca de fonamentació jurídica al·legada per les recurrents, cal constatar que de les decisions de la Sala Civil es desprèn de manera clara que s'ha donat una resposta detallada i raonada a totes les pretensions de les parts.

3.5. D'altra banda, el fet que correspongui a les parts aportar, en el moment oportú determinat per les normes processals, les proves escaients, documentals o pericials, que permetin als tribunals pronunciar-se, no es pot considerar, en aquest cas, com a una indefensió.

3.6. A més, és clar que si les resolucions dictades, tant en primera instància com en apel·lació, no donen satisfacció a les recurrents, aquest fet no estableix de cap manera la vulneració al·legada del seu dret a ser escoltades pels òrgans judicials.

3.7. Per consegüent, del contingut d'aquest recurs d'empara no s'estableix cap vulneració potencial dels drets fonamentals al·legats, i, per tant, aquest recurs ha de ser declarat inadmissible a tràmit.

Per tot això que s'ha exposat,

El Tribunal Constitucional del Principat d'Andorra,

Decideix:

1. No admetre a tràmit el recurs d'empara 2020-28-RE presentat per la representació processal de

les Sres. Meritxell i Mònica Mirabet Melines contra l'aute del 27 de febrer del 2020, dictat per la Sala Civil del Tribunal Superior de Justícia.

2. Notificar aquest aute a la representació processal de les recurrents, a la presidenta de la Batllia, al president del Tribunal Superior de Justícia i al Ministeri Fiscal.

3. Publicar aquest aute, d'acord amb allò que disposa l'article 5 de la Llei qualificada del Tribunal Constitucional, al *Butlletí Oficial del Principat d'Andorra*.

Acordat a Andorra la Vella, el 16 de novembre del 2020.

Josep-D. Guàrdia Canela
President

Jean-Yves Caullet
Vicepresident

Dominique Rousseau
Magistrat